

Látogatók napja Summerhillben (2012. május 17. csütörtök)

február 20, 2013

Lejegyezte és fordította: Fóti Péter

2012 májusában három hétre az angliai Leiston városka lakója voltam. Fiam a majdnem 13 éves Misi a híres Summerhill-i iskola tanulója, jó magam az idő egy részében az Interneten dolgoztam, más részében az iskolában Lego robotokat építettem a gyerekekkel. A véletlen úgy hozta, hogy ennek a három hétnek az utolsó előtti napjára esett a minden trimeszterben esedékes látogatók napja.

11 órára érkeztek a látogatók, akiket a látogató bizottság tagjai (a mi esetünkben Mateo és Thomas) vezettek körül az iskolában. A vezetés után minden vendég (kb. 50-en voltunk!) az iskolai klubban kapott teát vagy kávét, és utána kérdezhettünk Zoe Readheadtől és fiától Henry-ről, aki az iskolában zene tanár. Egy és két óra közötti ebédszünet után meglátogattuk az iskolagyűlést is. Az egész nap folyamán videóztam (mindig engedélyt kérve), és a videó felvételek alapján leírtam a Zoe-val és Henry-vel folytatott beszélgetést.

Zoe: A Summerhill alapító A.S. Neill lánya vagyok, ide jártam iskolába. 4 gyerekem is ide járt, most az unokám is ide jár. 27 éve vezetem az iskolát. Gondolom, hogy a látogatói bizottság tagjai jó munkát végeztek, és megmutatták az iskolát. Most itt lehetőségetek lesz kérdezni. Mellettem ül Henry, a középső a fiaim közül. Ide járt iskolába, most itt tanít.

Kérdés: Én látogatók más szabad iskolákat és szeretném tudni,

hogy itt hogyan szabályozzátok videó játékok kérdését? Vannak iskolák, ahol a számítógépes játékok nagyon megragadják a gyerekek fantáziáját, és a gyerekek majdnem egész nap ezzel foglalkoznak. Nem tudom, hogy mi lenne jó: Nem szeretném betiltani ezeket a játékokat, és érdekelne az itteni tapasztalat.

Zoe: Ez egy probléma. A technológia olyan sebességgel fejlődött...10 éve ez még nem volt. Ma mindenkinek van mobil telefonja. A közösség beszélgetett erről, és sokféle dolgot kipróbált. Szinte mindig voltak törvények arra, hogy milyen időben tilos játszani. Most nem lehet játszani tanítási idő alatt. A közösség, ez alatt mindannyiunkat értem, megállapította, hogy a játékok nagyon szórakoztatóak, majdnem azt mondhatnám, hogy függővé lehet válni tőlük, megragadnak, belefeledkezel, és ha játszol nagyon nehéz egy ponton abbahagyni, és például órára menni. De mi ugyanakkor azt is látjuk, hogy a számítógépes játékok egyben nagyon pozitívak is. Társas játékok, a gyerekek együtt játszanak. A játékok sokféle képességet követelnek, stratégiákat kell alkalmaznod...Nem lenne igazságos azt mondani, hogy ezek csupán negatív dolgok. A mostani szabályozás azt mondja, hogy számítógépes játékot játszani 15 órától lehet. Ez nem vonatkozik a számítógépre általában. Azt mindig lehet használni. Kutatni lehet, lehet könyvet olvasni, de nem lehet filmet nézni, nem lehet you-tube-ot nézni, nem lehet facebook-ot és hasonló oldalakat látogatni. Ez az, ahogy foglalkozunk vele. És ez jól működik. (Most fogadtunk el ezzel kapcsolatban szabályokat a Kindle elektronikus olvasókról)

Kérdező: (Távol keleti férfi kérdezi) Mi a különbség a tradicionális iskola, és e között az iskola között?

Zoe: Oh istenem. (Nevetés.) A világ minden különbsége.

Kérdező: (Kiegészíti a kérdését) Mi a különbség a végzettek tekintetében?

Henry: Akik elhagyják az iskolát, azok tudják azt, ami ahhoz kell, hogy abban az irányban folytassák a tanulmányaikat, amit szeretnének.

Zoe: Itt a gyerekek választanak, lehetőségük van megválasztani, hogy mit csinálnak. A tradicionális iskolában ebből jóval kevesebb van. Az egész atmoszféra itt más. Nem szeretném itt most a tradicionális iskolákat kritizálni, mert azok a rendszeren belül, azok határai között igyekeznek. Az oktatási rendszer mint egész azonban, és a társadalmi elvárások azt mondják, hogy neked mindig teljesíteni, teljesíteni, teljesíteni kell. És ha ezt teszed, akkor sikeres leszel. Mi itt Summerhillben ezt nem fogadjuk el, ebből kitörtünk. Mi azt gondoljuk, hogy teljesíteni, teljesíteni, teljesíteni nem vezet oda, hogy belőled egy boldog ember lesz. Így nem lesz teljes az életed. Mi itt rájöttünk, hogy az, ahogy magadat érzed, hogy milyen fontosak az emberek, akik körülvesznek, hogy hogyan érzed magad az életben fontosabbak, mint a teljesítés.

Henry: Az életben mindenki különböző. Van aki szélsőségesen akadémikus típus, tanul, tanul, tanul. Teheti ezt nálunk is, de ha nem ilyen, akkor nálunk ezt is megtudhatja magáról, és fel tudja mérni, hogy mit tud elérni.

Zoe: És mi itt mindenféle képességet értékelünk.

Zoe: A legfontosabb dolog az életben, hogy az ember becsülje önmagát (Self worth?). Mindegy hogy megváltoztatod azt, hogy mivel akarsz foglalkozni, ha van bizalmaid önmagadban. Hogy felelősséget tudsz vállalni önmagadért. A biztonság, hogy választhatsz.

Mi nem akarunk elszakadni a valóságtól. Mindenkinek persze megvan a maga valósága. Mi a gyerekekkel nemcsak a gyűlésben vagyunk realisták, hanem mindig, mint például a vizsgák esetében: Mi megmondjuk, ha nem tanulsz, akkor nem lesz meg a fokozat, amire szükséged van. Abban is realisták vagyunk, hogy

tudjuk, hogy azoknak a családoknak, amelyek jómódúak, és nálunk vannak ilyenek, a gyerekeknek több választási lehetősége van, mint azoknak, akik nem jómódúak. De akármelyik csoportról is legyen szó, mindenkinek felelősséget kell vállalnia magáért.

Kérdés: Képesek lesznek-e az iskolából kikerülők más körökben barátokat szerezni? Tudnak-e barátokra lelteni, hiszen a többi ember nem olyan jóindulatú?

Zoe: Ez itt nem egy elszigetelt buborék. Tudnak találni maguknak barátokat. Hogy volt ez nálad Henry?

Henry: Persze, az emberek különfélék, és mindig találunk valakit, bárhonnán is jött, akiben látunk valami érdekest. Igazad van, hogy sokan nem barátságosak, de vannak máshonnán jöve nagyszerű emberek.

Zoe: Látom, hogy a végzetteink, eleinte a facebookon csak egymással beszélnek, de ha azután egy év múlva visszanézek, akkorra ez megváltozik. Látom, hogy mindenféle kommentek vannak ott, más nekem ismeretlen emberektől, akkor azt mondom, hogy rendben vannak a dolgok, mégsem vagyunk mi itt egy burok.

Henry: Amit itt kapsz, az egy könnyedség abban, hogy kapcsolatokat teremts. Itt kapsz kommunikációs képességeket.

Kérdés: Mi a helyzet a családi élettel? Integrálva vannak, annak ellenére, hogy ez egy bentlakásos iskola?

Zoe: Amikor a gyerekek itt vannak, akkor itt vannak otthon. Van, aki olyan szerencsés, és közel lakik, azok a trimeszterek alatt is hazamehetnek 2 szer, de aki Dél Koreából van itt az nem. El tudják választani a két életet, de össze is tudják kötni. Sokan közülük, különösen a nagyobbak élik itt az életüket, és nem nagyon van kapcsolatuk a trimeszterek alatt a családjukkal. A szülők megértik ezt. Amikor pedig hazamennek, akkor vissza tudnak térni az otthoni közeli kapcsolatokba. Ha meggondolod a mindennapi életet, a legtöbb családban ez nem a

legjobb. Vajon van-e idő ilyenkor tényleg látni a gyereket? Reggel fel kell kelni. Kész kell lenni az iskolára. El kell menni az iskolába...Utána haza kell jönni...Megcsinálni a házi feladatot...Korán ágyba menni, különben...nem tudsz másnap időben felkelni, hogy elinduljál az iskolába...Az élet tele van stresszel. Ha viszont itt van Summerhillben, és a szülő tudja, hogy itt boldog, akkor amikor hazajön a gyerek, akkor igazán lehet szünidő, lehet értékes időt tölteni egymással. Ez így működik.

Henry: Itt mi az iskolaközösség sok terhet leveszünk a szülők válláról, akiknek így jobb kapcsolatuk lehet a gyerekükkel.

Zoe: Van itt egy testvérpár, akiknek a szülei Belgiumban élő németek. Nagyon nehéz döntés volt nekik ide adni a gyerekeket, és a gyerekeknek az első időben honvágyuk volt, de ma a 3. trimeszter után boldogok, amikor a gyerekek hazamennek, mert itt nálunk egy jó életük volt, és otthon is láthatóan boldogok.

Kérdés: Vannak-e olyan szülők, akik azt mondják: Mi értjük a ti elveiteket, de mivel minket egészen más elvek szerint neveltek, bizalmatlanok is vagyunk.

Zoe: Valószínű sok ember gondolkodik így, de ezt így nem mondják el nekünk. Annak számos oka lehet, hogy egy-egy gyerek miért van itt. Persze mi azt reméljük, hogy többségében azért, mert egyetértenek a mi filozófiánkkal. De persze vannak itt olyanok, akikkel otthon nagyon sok probléma van. A gyerekekkel vannak fegyelmezési problémák az iskolában, a gyerekek nem szeret tanulni, állandóan problémák vannak körülötte, és feszült a viszony az iskolával, ezért gondolom, ha elküldöm őket egy szabad iskolába, akkor ezek a problémák majd megszűnnek. De a dolgok nem működnek így. Ha egy gyerek boldogtalan az iskolában, akkor ezek a dolgok itt is követni fogják őt. Igaz a szülőktől a probléma távolabb kerül. Nekünk nem lesz ez egy könnyű utazás.

Kérdés: Ennek az iskolának a világnézete inkább a 60-as évek társadalmának felel meg. Ma ez az iskola inkább egy filozófia Vatikán (kis állam), egy világban, amely nagyon materialistává vált, mindent kézzelfoghatóan statisztikákkal bizonyítani kell. Az értékek, amiket itt ti képviseltek szinte földönkívülinek tűnnek összehasonlítva a mai társadalom fő áramával. Hogyan látjátok ennek a filozófiának a jövőjét.

Zoe: Azt mondom: Vao, vao vao (pozitív), de közben gesztusaival tudatja, hogy látja magányukat, marginalizáltságukat.

Kérdező tovább: "Nekem tetszik ez!" Szeretném látni, hogy az elveitek terjednek. Hogyan látjátok magatokat a mai világban? Vannak-e erők, amelyek errefele dolgoznak? Nostalgiát érzek, 1959-ben születtem...Láttam, amikor a ti elveitek terjedtek, azután pedig elnyomásra kerültek...Hogyan látjátok ma a helyeteket a világban- Magányosnak érzitek magatokat, vagy vannak erők, amelyek hozzátok hasonlóak?

Henry: Ha megnézzük, sokan beszélnek erről: Boldogság, felelősség halljuk, hogy ezek fontosabbak, mint az akadémikus tanulás...Ekkor meglepetve hallják, hogy mi ezt már 90 éve csináljuk...Bár a dolgok változnak, mi még mindig különlegesek (odd) vagyunk.

Zoe: Mi ehhez hozzászoktunk.

Kérdés: Mi a viszonyotok az OFSTED-hez, az angol tanfelügyelethez?

Zoe: Amit eddig csináltunk az az volt, hogy bepereltük őket, és győztünk ellenük. A legutolsó jelentést megnézheted az Interneten, ami tavaly 2011 novemberben jelent meg, ami szerint egy majdhogynem különlegesen jó iskola vagyunk...Nem találtak semmi rosszat. Amit szerettek volna, hogy mi kövessük a gyerekek fejlődését (tracking). Mi erről egy hosszú filozófiai beszélgetést folytattunk velük, aminek végén azt mondtuk, hogy mi ezt nem csináljuk. Ezért azután soha nem is

leszünk egy egészen különlegesen jó iskola. Ha elkezdenénk figyelni a gyerekek fejlődését, akkor megváltozna a hozzájuk fűződő viszonyunk. Időről időre felkiáltanánk: oh ezt fel kell jegyezzem rólad, oh ezt is fel kell jegyezzem...Mindez nemcsak az órákon történne, és erre ezért azt mondtuk, ezt nem csináljuk.

Kérdező: Azt mondtad, hogy támogatjátok az individualitást, az egyéni fejlődést?

Zoe: Teljes mértékben.

Kérdező: Hogy van ez nagyobb méretekben, lehetséges ez?

Zoe: Summerhill működhetne sokkal nagyobb méretekben is. Amitől ez függ az a szülők gondolkodásának megváltozása. Ha az emberek nem a hírnévre és a gazdagságra koncentrálnának.

Kérdező: Mintha a hivatalos oktatáspolitiká is próbálna ilyesmivel. Beszélnek szabad iskolákról. Ez valami olyasmi, amiről te beszélsz?

Zoe: Nem. Csupán ellopták a nevünket. Csináltak szabad iskolákat, amelyek annyiban szabadok, hogy szabadok a helyi hatóságoktól. De ennek semmi köze hozzánk.

Henry: Azt mondják, hogy érték alapú oktatást folytatnak. Amit csinálnak az az, hogy az osztályteremben megpróbálják megtanítani azt, hogy mi a boldogság. Mindezt valamiféle akadémikus dologgá alakítják. De ez bolond dolog. (Mutatja). (Látogató gyerekek kimennek, láthatóan elégük van az akadémikus beszélgetésből/ Zoe kérdezi őket, hogy nem akarnak-e valamit kérdezni mielőtt kimennek, de a gyerekek hallgatnak, tanárnőjük csalódott.)

Kérdés: Mi a helyzet a dohányzással? (A kérdést a kivonuló gyerekek tanárnője teszi fel.)

Zoe: Mi itt az ország része vagyunk, itt érvényesek az ország törvényei. Nem tudjuk őket egyoldalúan megváltoztatni. A

törvények azonban nem tiltják a dohányzást. Amit a törvény megtilt az a cigaretta vásárlása. Amikor tehát ezt nem tiltjuk, akkor nem ütközünk törvénybe. Mi tudjuk, hogy a gyerekek cigarettáznak. Ha megtiltanánk az iskolán belül a dohányzást, akkor a dohányzókat elidegenítenénk a közösségtől. Ezért jobb dolog elfogadni a valóságot. Ez nem azt jelenti, hogy mi ezt jónak tartjuk, de elfogadjuk ezt a valóságot, és lehetővé tesszük, hogy ezek a gyerekek is a közösség hasznos tagjai, nem kívülállók. A közösség tagjai szeretik a közösséget, szeretik az iskolát. És ha a dohányzás miatt állandóan meg kéne szegniük a szabályt, akkor rosszul éreznék magukat-e miatt. Mi tudjuk, hogy a gyerekek cigarettáznak.

Megjegyzés: (A kivonult gyerekek iskolájából jött másik tanár)
??

Zoe: Ha a cigarettázás nem esik tilalom alá, akkor megvan legalább a lehetősége annak, hogy minderről lehet a gyerekekkel beszélni, és elmondani nekik, hogy ez nem egy jó dolog.

Henry: Cigarettázni vagy sem egy fontos döntés egy gyerek életében. Mi itt azt mondjuk: Mi nem értünk egyet a cigarettázással, de ez a te döntésed. Amikor fiatal voltam én is cigarettáztam, de felhagytam vele. Ma utálok a füstöt. De ezt csak a személyes véleményemnek tartom. Ezért ezt 100%-ig az egyén döntésének tartjuk. Ez fontos dolog. Ha nem ezt tennénk, akkor a dohányzás egy lázadási kérdéssé válik. Mi bátoríthatjuk a gyereket, hogy ne dohányozzon, de ez az ő döntése végső soron.

Zoe: A dohányzás más, mint az ivás vagy drogozás. Akik ezt művelik, azokat hazaküldjük. Ismerem az összes dohányzó gyerekünket. Nincsenek sokan. Én magam 25 évesen hagytam fel vele. Rendes gyerekek, akikkel erről a dolgról lehet beszélni. Azt persze nem tudom, hogy meddig tudjuk így kezelni a dolgot.

Kérdés: Miként foglalkoztok a dologgal?

Mateo (az iskola végzős diákja): Minden trimeszterben egyszer tartunk beszélgetést a dohányzásról. Dohányzóknak és nem dohányzóknak egyaránt. A dohányzóknak most kötelező a megjelenés. A beszélgetést a Science tanár vezeti, megnézünk videókat a kérdésről. Segítséget adunk valakinek, aki le akar szokni. Egy barátom, aki nagyon korán kezdte, leszokott, ezért, ha valaki azt mondja, hogy megszoktam, nem tudok megszabadulni tőle, akkor arra gondolok, hogy ez nem igaz, mert én láttam, hogy le lehet szokni. Amikor aztán kérdezted tőlük: Miért nem hagyod abba, akkor azt mondják: Nem tudok leszokni, mert függővé váltam. Szerintem ez nem igaz: láttam a magam közelében, hogy lehet. Sok módja van a leszokásnak...Nem értek egyet a kifogással.

Zoe: Tíz éve kezdték el mondani, hogy a nikotintól függővé lehet lenni. Ez nem más, mint egy gyenge kifogás.

Kérdező: Miért jönnek ide a gyerekek? A szabadságért vagy a demokráciáért?

Henry: Akármiért is jönnek, hamarosan felteszik a kezüket a meetingen és mondják a véleményüket. (nevetés)

Zoe: Amikor a gyerekek ide jönnek fiatalon, nem érdekli őket a demokrácia. Beszélgetni se lehet róla, mert ők Summerhillbe jönnek és nem érdekli őket a filozófia. Azért jönnek, mert ennek az iskolának a tagja akarnak lenni.

Kérdező: Miért nem jöhetnek idősebb korban az iskolába?

Zoe: A korhatárról. Mi most kicsit engedtünk a korhatáron és jött egy pár nagyobb gyerek, mint a szokásos 12 év. Azonban sokkal jobb az, ha a gyerekek fiatal korukban kerülnek ide és átmennek az egész folyamaton. A kis gyerekeknek (San) nincs felelősségük, a közösség gondoskodik róluk, sokkal nagyobb mértékben, mint az idősebbekről. Ahogy átmennek a különféle fokozatokon, eljutnak oda, ahova Mateo, aki most végez. Mateo

most egy gyerek a Carriage csoportban, ők vezetik az iskolát, elérték a társadalmi felelősség korát, tudják, hogy az élet nem csupán: Én, Én, Én., hanem más emberek is vannak. Ezt a dolgot megélték, és nem csupán könyvekből tanulták, vagy valaki ezt tanította nekik. Látták kis koruktól kezdve ezt és belenőttek. Elkezdtek többet törődni az egész csoporttal, nem csupán a saját igényeikre gondoltak. Szavazatukban is kifejezik ezt, amikor bizonyos dolgokról ennek szellemében szavaznak, nem csupán saját magukra gondolva.

Ha 12 év fölött veszünk fel gyereket, akkor nekik nincs meg ez a lehetőségük. Ezért ebből a korcsoportból korlátozottan vehetünk fel gyerekeket, mert nem kerülhetünk abba a helyzetbe, hogy az előbb vázolt alap megértés nem uralkodik elég sok gyerekben. Akik később kerülnek ide, azok a gyerekek elég sok terhet hoznak magukkal, amivel utólag itt meg kell birkóznuk, vannak közöttük, akik lázadnak (rebellious). Ha 15-16 évesek kerülnek ide, akiknek itt kell behozniuk elveszett gyerekkorukat, akkor a közösség szétesik. Kell, hogy a közösségnek erős emberei legyenek, akik megértik az egész folyamatot, és akik felelősséget tudnak vállalni a fiatalabb gyerekekért.

Ez az oka annak, hogy csak kivételesen veszünk fel nagyobbakat. Nemrég felvettünk inából két 15 évest. Amikor egy ilyen nagy gyerek idekerült, akkor egyszer azt mondtam neki. Éljed Summerhill-t ne törődj most a A-szintű vizsgáiddal, és ő tényleg egy fontos tagja lett a közösségnek. Ez nem személyiség kérdése, hanem a tapasztalaté, hogy mit jelent Summerhill-ben élni.

Kérdező: Milyen személyiségnek kell lennie, aki ide kerül?

Zoe: Ez nem személyiség kérdése, hanem a megértésé. Azt kell itt megérteni, hogy mi is Summerhill.

Henry: A felelősségünk azért is nagy, mert csak egy Summerhill van. Ha nem lennénk egyedül, biztosan több

problémás gyereket is fel tudnánk venni. Ez szégyen, hogy így van, de ez a helyzet. Ha lenne 100 másik Summerhill, akkor más lenne a helyzet.

Kérdező: A tradicionális iskolában azt tapasztalom, hogy gyakran a problémás gyerek mögött egy olyan család áll, akik nem törődnek a gyerekekkel. Itt Summerhillben a szülők az iskola mögött állnak, ami a sikerek egyik forrása lehet. Egyetértsz ezzel?

Zoe: Igen és nem. Summerhill egy bentlakásos iskola. Summerhill olyan mint egy terapeuta díványa. Bárki aki ide jön, annak vannak dolgok a táskájában. Van akinek könnyebb, de van akinek rettenetes dolgok. Mindenkinek. Amikor Henry itt volt, rettenetes dolgokat művelt, pedig ő az én fiam. (nevet). Summerhill szabadsága teljes. Ezért itt van lehetőség arra, hogy átéljen (kiéljél) valamit, amit át kell éljél. Ez itt egy hely, ahol a gyerekeknek felelősségük van, amit a gyerekek irányítanak. Ezért ha valakinek a viselkedése nagymértékben zavarja a többieket, akkor az itt nem működik. De akik innen el lesznek küldve azoknak rengeteg esélyt adunk előbb. A közösség nagyon sokáig elnéző. Fel lesz jelentve a gyűlésnek, bírságokat kap. Ha ez nem segít, akkor eljön a pillanat, amikor azt mondjuk, hogy el kell menned egy hétre. És akkor menned kell és gondolkodnod. Gondolkodnod kell azon, hogy ha itt vagy Summerhillben akkor neked is hozzá kell járulnod itt a (építőleg) dolgokhoz, és ha nem akarsz engedelmeskedni a szabályoknak, ha nem tiszteled a mások jogait, akkor ez nem az az iskola, amire szükséged van. Így működik ez. Ezért azt gondolom, hogy a szülői támogatás nem olyan döntő.

Henry: Ha a normális iskolában valami baj van a gyerekekkel, akkor ez szülő hibája, ha itt történik valami, akkor az a mi hibánk. Akik itt vannak, azoknak a nyakában a szülők súlya kisebb.

Zoe: Itt tanulsz meg igazán felelősnek lenni a cselekedeteidért. Itt nem veszi el azt senki tőled.

Kérdező: ??

Zoe: Nekünk itt szerencsénk van, mert ez itt egy nagyszerű hely, ahol szeretnek lenni a gyerekek. A gyűlés elé kerülni az nagy fegyelmező erő, és akinek nem teszik az elmegy, elmehet. Ezért ez egy erős eszköz. Itt senkinek nem kötelező itt lenni. Ide nem lesz beutalva senki, nem úgy, mint olyan helyeken, ahova a problémás gyerekeket „beutalják”, akiknek ott muszáj lenniük.

Henry: Persze itt is előfordul, hogy valaki azt mondja. Ez itt szar, én elmegyek innen, és elmegy a sarokig, aztán ott visszafordul...

Zoe: Nem jut eszembe most a név, de voltak olyan gyerekek, amelyek sok dolgot átvettek a mi módszereinkből, a szabadságból és a demokráciából. Ezeket sikerrel alkalmazták. Amikor a társadalomból sokan rossz véleménnyel vannak Summerhillről, azok, akik a problémás gyerekekkel foglalkoznak fontosnak, és jónak tartják a mi módszereinket. Sokan azt gondolják, hogy Summerhill egy vad, hangos hely. Ugyanakkor mindenki, aki ide jön látogatni, kivétel nélkül azt mondja: milyen nyugalom van itt!

Kérdés: Mennyiben része a bentlakásos jelleg a sikernek?

Zoe: Nekünk vannak nappali gyerekeink is. Summerhill része egy nagy nemzetközi iskolahálózatnak, akik errefelé a képzés felé tendálnak. Ezek között szinte egyetlenként vagyunk bentlakásosak. A csak nappali iskolák nagyon sikeresek. Sok van belőlük Németországban, az USA-ban. Mindenütt.

Kérdés: Azt mondtad, hogy a nagy gyerekek fontosak abban, hogy az iskola jól működjön. Mi ebben a legfontosabb, hogy ez működjön?

Zoe: Azt gondolom, hogy itt a gyerekek tulajdonosok. Ez az ő iskolájuk. Tudják, hogy itt a szabadságuk teljes.

Henry: A legkisebektől kezdve a tanárokig tudják, hogy ők itt egy ember, akié az iskola. A demokrácia, ami egy egyensúly. És a bizalom. Mi bízunk minden egyes gyerekben. Ez mutatkozik meg abban, hogy választhatnak a tekintetben, hogy bemennek-e az órákra. És mi tudjuk, hogy járnak. Ez a két dolog a legfontosabb.

Kérdés: Mi a helyzet az írásbeliséggel? () Mi a helyzet itt ezzel. A tradicionális iskolákat ez nagyon foglalkoztatja. A gyerekeknek rengeteg extra foglalkozás kell...

Zoe: Ennek a szerepe, fontossága nem változott. A lényeg abban van, hogy a gyerekek választhatnak. Az írás ugyanolyan dolog, mint a skateboard-ozás. Sokat kell csinálnod, hogy jól menjen. Ameddig nem jutsz el egy fokra, addig nem is élvezed. Ezért van az, hogy sokan nem is kezdik el. Mi ehhez sok segítséget nyújtunk. Vannak gyerekek azonban, akik 11-12 éves korukra sem jutnak el a teljes írásbeliséghez. De az általunk nyújtott segítséggel és belső motivációval eljutnak az írásbeliséghez (kényszerek nélkül). Itt ez mindig is sokkal lassabban történik, mert a gyerekeknek van ezzel kapcsolatban is választási lehetősége.

Henry: Az igazi probléma az, hogy mit állít magáról a társadalom, hogy ezt mikorra kell megtanulni. Az én unokaöcsém egy computer-játékos. Így tanult meg írni chattelve. Soha nem láttam, hogy tanulta volna ezt. Ha érzem valaminek a szükségességét, akkor csinálom. Így van ez a helyesírással is. Ha ezekben a chat-ekben vannak hibák, az engem nem érdekel, amíg értem, hogy mit akar az írója. Ha valamikor egy hivatalos levelet kell írnom, akkor persze figyelni fogok erre. De ezt időben előírni az egy probléma.

Kérdés: Amiről a demokrácia szól, az, hogy a gyerekek jobbak legyenek a szóbeli kifejezésben. Amikor ezt aztán papírra kell vetniük, akkorra éppen a jó szóbeliségük segít. Milyen az étvágyuk olvasni?

Henry: Ugyanaz a képlet: Ha játszani akarnak például egy Computer játékot, akkor el kell tudniuk olvasni az utasításokat. Ha kapnak egy szöveges üzenetet egy barátjuktól, akkor azt el akarják olvasni. Olvasni és írni megtanulni egy nagyon természetes igény.

Kérdés: Mi itt a viszony a tanárok(felnőttek) és a gyerekek között? Nagyon különbözik a tradicionális iskolától? A.S. Neill le akarta rombolni a generációs szakadékot. Mindenki egyenlő. Mikor körbevezettek minket, akkor találkoztunk a Science tanárral, aki azt mondta, hogy ha egy gyerek többet tud nála valamiről, akkor annak azt mondja, gyerünk, tudjál meg még többet a dologról, és tanulmányozzuk közösen a kérdést. Ez itt inkább egy tanulók közössége (community of praxis). Ebben a vonatkozásban ez itt jobban hasonlít az egyetemhez. Itt is a te felelősséged, hogy valamit megtanulsz. Nem úgy, mint az iskolában, ahol az, amit a tanár mond az az evangélium (igazság).

Zoe: A gyerekek nagy része volt itt más iskolában, és tudják, hogy a világ milyen. ?? A legtöbb helyen szeretik a mi diákjainkat, mert ők, ha kell leülnek, hallgatnak és tanulnak, és sokan nem teszik ezt. Sokan a normál iskolából kikerülve, kiszabadulnak és mennek a collage-be, míg a mi gyerekeink miután megvolt a gyerekkoruk itt, egy más attitűddel mennek oda. A mi tanulóinkban ezek rendben vannak. Bele tudnak nézni a tanárok szemébe. Amit persze van aki nem szeret, de azért sokan vannak akik igen. Oh mondják: itt van valaki, akit érdekel az, amit tanítok. Ami visszajelzést kaptam az évek során az az, hogy a colleges és más iskolák nagyszerűének találták a mi végzőseinket. Nem mindenkit, de túlnyomórészt igen.

Kérdés: Említettétek, hogy az iskolában 15 óra előtt tilos a számítógépekkel játszani. Ez egy demokratikus döntés?

Zoe: A gyűlés döntötte el. A közösség, a felnőttek és a gyerekek. A demokratikus folyamat. Mi korábban beszéltünk az

idősebb gyerekek szerepéről. Ebben az esetben a felnőttek és a nagy gyerekek együttes többsége döntő, mert ha feltennéd ezt a kérdést a 9-10 éveseknek, akkor ők úgy szavaznának, hogy az legyen mindig szabad. Őket még nem érdekli, hogy mi az egész élet, ők még a pillanatnak élnek. Ahogy felnőnek terjed ki az érdeklődésük az egész közösségre és a jövőre. És így is lesznek különféle nézetek.

Henry: Emlékszem, hogy volt eset, hogy kimentem a gyűlésről, azt gondolva, hogy amit most elfogadnak, azt nem szabadna elfogadni. Ez egy fontos tapasztalat, hogy a dolgok nem mindig úgy mennek, ahogy te gondolod.

Zoe: Ez a javaslat végül egy erős többséggel került elfogadásra. De természetesen ezt újra és újra felül lehet vizsgálni. A gyűlés bár általában nagyon bölcs, néha csinál hibákat. Ami jó, az az, hogy mi ezeket gyorsan korrigálni tudjuk.

Kérdés: Milyen gyakran van gyűlés?

Zoe: Kétszer egy héten. (hétfőn és csütörtökön)

Kérdés (Tanárnő, aki az osztályával érkezett): Milyen javaslataid lennének a tradicionális iskoláknak? Milyen irányban kellene változtatni? Nekem tetszik Summerhill filozófiája, és mi is próbálkozunk személyes tanítással (personalized learning)

Zoe: Kis lépésekben. A világ, ahogy mondtam eltelve a sikerorientáltsággal, nem akar Summerhilleket, nem akar egyéniségeket. Ami világban nagyon erős, amit mi bullyingnak mondunk. Mi szeretjük megmutatni olyan gyerekeknek, ahogy mi itt élünk, akik „gyerek tanácsokban” ülnek (DÖK), hogy milyen az „igazi” dolog. Manapság ezeknek a diákönkormányzatoknak nincs semmi hatalma, nem szavaznak semmiről, ami igazán fontos. Ezért az egyik fontos változásnak tartanám, hogy ezek a tanácsok valóban jelentős dolgokról dönthessenek, olyan dolgokról, amiket maguk fontosnak tartanak. Legyen ez az a

kérdés, hogy milyen ruhát hordunk az iskolában, hogy milyen kekszeket ehetünk a szünetekben, vagy pl., hogy mikor és milyen hosszú szünetek legyenek, milyen hosszúak legyenek az órák...A mai világban ezek a diákönkormányzatok olyan dolgokról tanácskoznak, amelyek a felnőtteknek fontosak. A gyerekek hatalmat kellene kapniuk, azokban a kérdésekben, amik fontosak számukra. Mostanában gyakran hallunk dolgokat, hogy a gyerekek dönthetnek arról, hogy ki tanítsa őket. De ezek a döntések megint csak hamisak, mert hirtelen ilyen döntéseknek teszik ki őket, a nélkül, hogy erre felkészülnének. Döntéshozónak lenne, ez egy dolog, amit meg kell tanulni. Ez nálunk lehetséges, az iskolában azonban gyakran e nélkül engedik dönteni a gyerekeket, akikre azután rögtön rábizonyítják, hogy nem tudnak dönteni.

A másik fontos pont az lenne, hogy legyen egy rendszer, amely biztosítaná azt, hogy egy gyereknek joga legyen, ne egy bizonyos osztályban lenni. Nem szabadságról beszélek, mert ez nem működne a tradicionális iskolában, és nehéz lenne átvinni a gyakorlatba. Inkább azt gondolom, hogy lennie kéne alternatíváknak. Valami művészeti dolog, vagy famegmunkálás, vagy dráma, ahova a gyerekek mehetnek, ha nem akarnak valamilyen órán részt venni. Mert ma a tanárok abban a lehetetlen helyzetben vannak, hogy rendet, fegyelmet kell tartaniuk, és ezért nem tudják azt csinálni, amit mi csinálunk: Ha nem akarsz itt lenni, akkor menjél ki. Ha néhány képzelőerővel megáldott ember ki tudna valami ilyesmit találni.

Henry: Ma annyi mindent kell tanulni. Jobb lenne, ha azt mondanánk: Itt van 12 féle tárgy, ebből neked 6-ot vagy 7-et kell tanulnod. E mellett maradnia kellene időnek játszani is. Ez is nagy változás lenne.

Zoe: Itt Summerhillben a tanár segít, ha te tanulni akarsz. Nem tanít kéretlenül. Ami a tradicionális iskolában történik az tökéletesen rossz keverék. Ott mindent a tanárnak kell csinálnia. Bármilyen történik ott, azért ő a hibás. Ezt a feje

tetejéről a talpára kéne állítani, és azt mondani: a tanulók, a tanulók, akiknek aktívnak kell lenniük.

A látogató osztály tanárnője: A valóságban hiába cipeljük a lovat a kúthoz, ha nem akar inni. ()

Zoe: Szembe kellene nézni azzal, hogy az amit nyújtani akarunk, azt a 10 emberből, akit ránk bízta talán csak 1 akarja.

Kérdés: Milyen a viszonyok az iskolafelügyelethez (OFSTED)?

Henry: A legutolsó jelentés, már mondtuk nagyszerű eredménnyel zárult, de nem csodálkoznék, ha a következő újra lesújtó lenne. Mi mutatjuk nekik, hogy amit csinálnak az rossz. Minél jobban csináljuk a magunk dolgát, annál inkább mutatjuk ezt.

Michael Newman (housparent, Shack): Két oldala van a dolognak. Ha megnézed, akkor a nemzeti tanterv mindenféle pozitív dolgot tartalmaz. Kreativitás, önmagát becsülő aktív polgárok. Ez rendben van. Az is, hogy az Európa Tanács 2004-ben elfogadott Chartájában a demokratikus és erőszakmentes iskoláról ez szerepel: *„Minden demokratikus iskola rendelkezik egy, a diákok, tanárok, szülők és – ahol ez lehetséges – az iskolaközösség más tagjainak képviselőiből álló, demokratikusan megválasztott döntéshozó testülettel. E testület minden tagja szavazati joggal bír.”* Ezt az angol kormány is aláírta. Ez egy erős hang.

Kérdező: Hány embernek tetszik ez? Ki akarja ezt elkezdni?

Kérdező: Mondtad, hogy az iskolában a tanárokat teszik felelőssé a tanulásért, és ez hamis. Ugyanakkor halljuk gyakran az iskolában: te vagy a tanuló, én vagyok a tanár, neked tisztelni kell engem. (Biblia 4. Parancsolat). Ameddig a tanárok ezzel az attitűddel mennek az iskolába, az nem fog működni.

Zoe: Alapvető változásra lenne szükség, mert a tanulás a

gyerekhez tartozik.

Kérdés: Említetted, hogy vannak iskolák, ahol a gyerekek választhatják a tanárokat, mondván egy demokráciában a polgárok megválaszthatják a képviselőiket. Te mondtad, hogy ellene vagy, de mik az érveid.

Zoe: Nem, nem vagyok ellene. Itt nálunk a gyerekek annyira vannak bevonva, amennyire azt ők kívánják. Érdekes módon a többségük nem nagyon kíván a tanárok kiválasztásába beleszólni. Ami a tradicionális iskolában történik: hirtelen a gyerekeket bevonják abba, hogy kiválasszák a tanáraikat. Ebből a média nagy hírt visz. Írják, hogy azért nem választottak meg egy tanárt, mert nem tetszett, hogy milyen színű ruhát hord, vagy mert nem volt elég cool, vagy nem szerette ezt vagy azt a zenét. Szerintem ez egy buta dolog. Gyerekek, akik soha nem dönthetnek semmit el a saját életükről, hirtelen megválaszthatják a tanáraikat. Ebben a döntésben így nincs semmi abból, ami egy döntéshez kell, megértés és felelősségvállalás. Tanárt választani sok szempont alapján kell, de ezek nem azok, hogy milyen színű ruhát visel, vagy milyen cipőt. Ezért vagyok ez ellen. Egy közösségben, ahol a gyerekek megtanulnak dönteni, ez természetesen egy jó dolog. Mindezért ez e mozgalom nem segíti elő, amit mi szeretnénk, hogy a gyerekeknek valóban hallható hangja legyen. (Talán ezért is csinálták? Meg akarták mutatni, hogy a gyerekek nem tudnak dönteni, hogy valóban tudatlanok, hogy döntéseket alkalmatlan indokokkal hoznak.) Mindez jó volt nekik, és rossz nekünk.

Kérdező: Mi a helyzet az ADSL(hiperaktív) gyerekekkel?

Zoe: Hozzánk érkeznek ilyen papírok, amin ez szerepel. Mi a tanárokkal gyakran beszélgetünk a gyerekekről, de mi soha nem említünk ilyet. Mi ezt nem vesszük tudomásul. A diszlexia kicsit más, ezzel kapcsolatban kaphatnak extra támogatást. Volt nálunk egy ilyen gyerek. Azt mondják, hogy ezek a gyerekek nem tudnak nyugton maradni, nem tudnak csöndben

maradni. Ha bejött a gyűlésbe, és nem maradt csöndbe, akkor a gyűlésvezető megbüntette: 2 penny, 5 penny, vagy akármi, vagy azt mondta neki, hogy menjen ki. De neki is megvolt a személyes szabadsága: rohangálhatott kint amennyit akart. Amikor elhagyta az iskolát nem vettél észre rajta semmit. Aktív volt a látogatók bizottságban, és szerette megmutatni az iskolát.

Henry: Amiért a hiperaktivitás nem téma, mert a gyerekeknek itt van választási lehetőségük. Ez a gyerek három másikkal eljött hozzám a zene stúdióba. Rap zenét akartak játszani. Rap-ot játszani nem egy egyszerű dolog. Sok gyakorlás kell hozzá. Ez a gyerek eleinte ezt nem így gondolta, és csak marhászkodott. Ekkor mondtam neki: A teremtésit (fuck off), így ez nem fog menni. De mivel akarta a dolgot elkezdett tanulni. De ha nem tette volna ugyanúgy kiküldhettem volna, mint ahogy azt a gyűlésvezető tette a gyűlésen. Nekünk nem kell őt az osztályteremben tartanunk, nem kell őt táplálnunk!

Zoe: Még egy történet erről a gyerekről. 2007-ben a tavalyit megelőző iskolai vizsgálat idején. Egy felügyelő volt itt. Ez a gyerek éppen készült egy londoni programra, ahol egy egész Shakespeare drámát mondott fel. Amikor az inspektor megkérdezte, hogy mit tanulnak a gyerekek a tanórán kívül, akkor mondtam neki: ez a gyerek magától megtanult egy egész Shakespeare darabot.

Zoe: Most szabadok vagytok 14 óráig, amikor össze kell gyülekezzetek a nagy ház bejáratánál. Most addig szabadidő van, ellenőrzés nélkül. Akkor várnotok kell a ház bejáratánál, és lesz egy szavazás arról, hogy bejöhettek-e. Nem maradhattok az egész gyűlés ideje alatt, mert nagyon sokan vagytok. Amikor a gyűlésvezető behív benneteket gyertek. Akkor kb. Egy fél óráig követhetitek a gyűlést. Akkor veletek együtt én is kijövök majd és kérdezhetek a gyűléssel kapcsolatban.

Néhány fénykép, ami a látogatói napon készült:

Zoe és Will

Zoe és Henry

a gyűlés